

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

Voedselbeleid voor een duurzamere voedselconsumptie

RIVM – Centrum voor Voeding,
Preventie en Zorg

Liesbeth.Temme@rivm.nl

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

Inhoud

1. Kenmerken van een duurzamer voedingspatroon
2. Voedselbeleid voor een duurzamer voedingspatroon

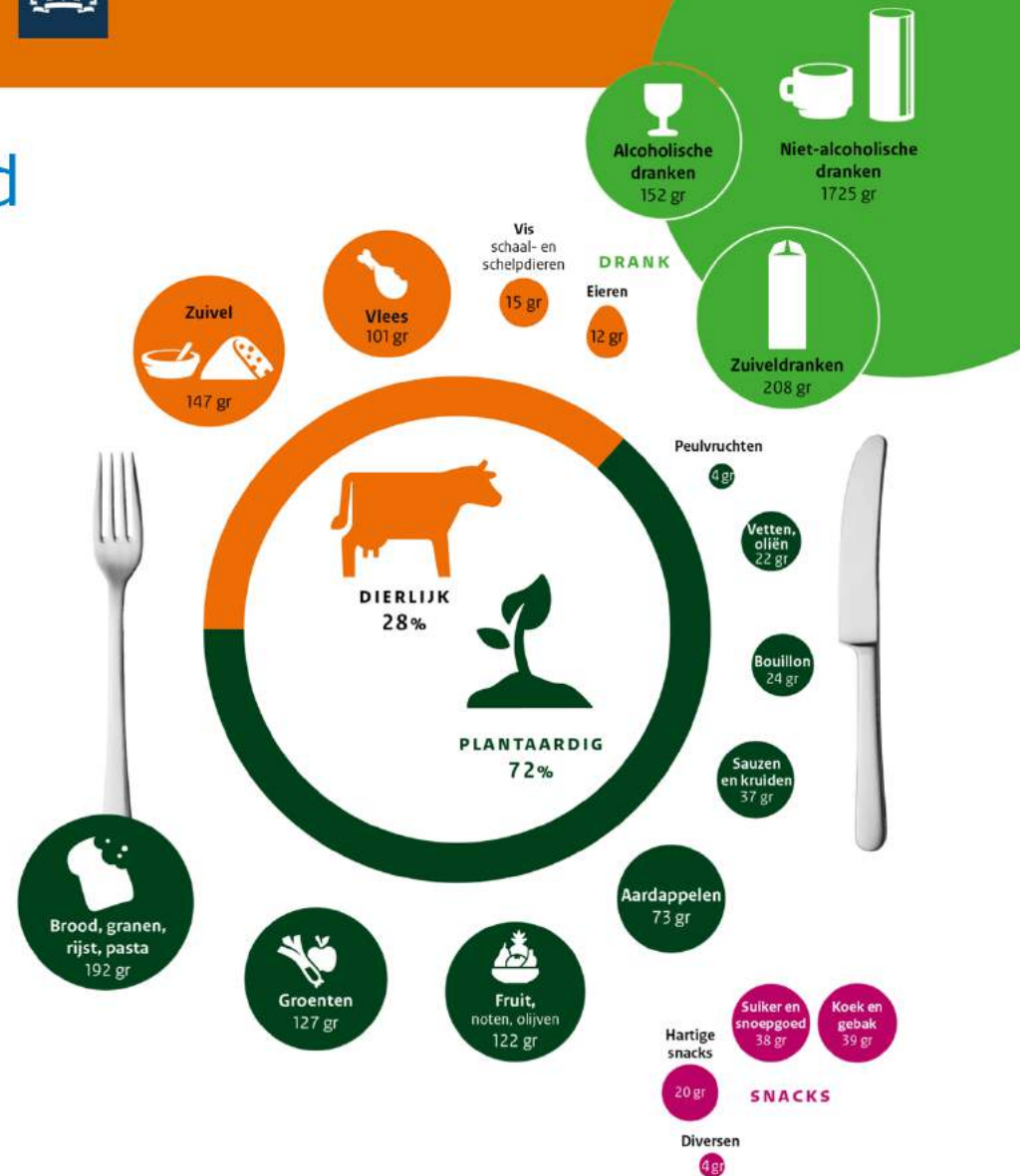

Kenmerken van een duurzamer voedingspatroon

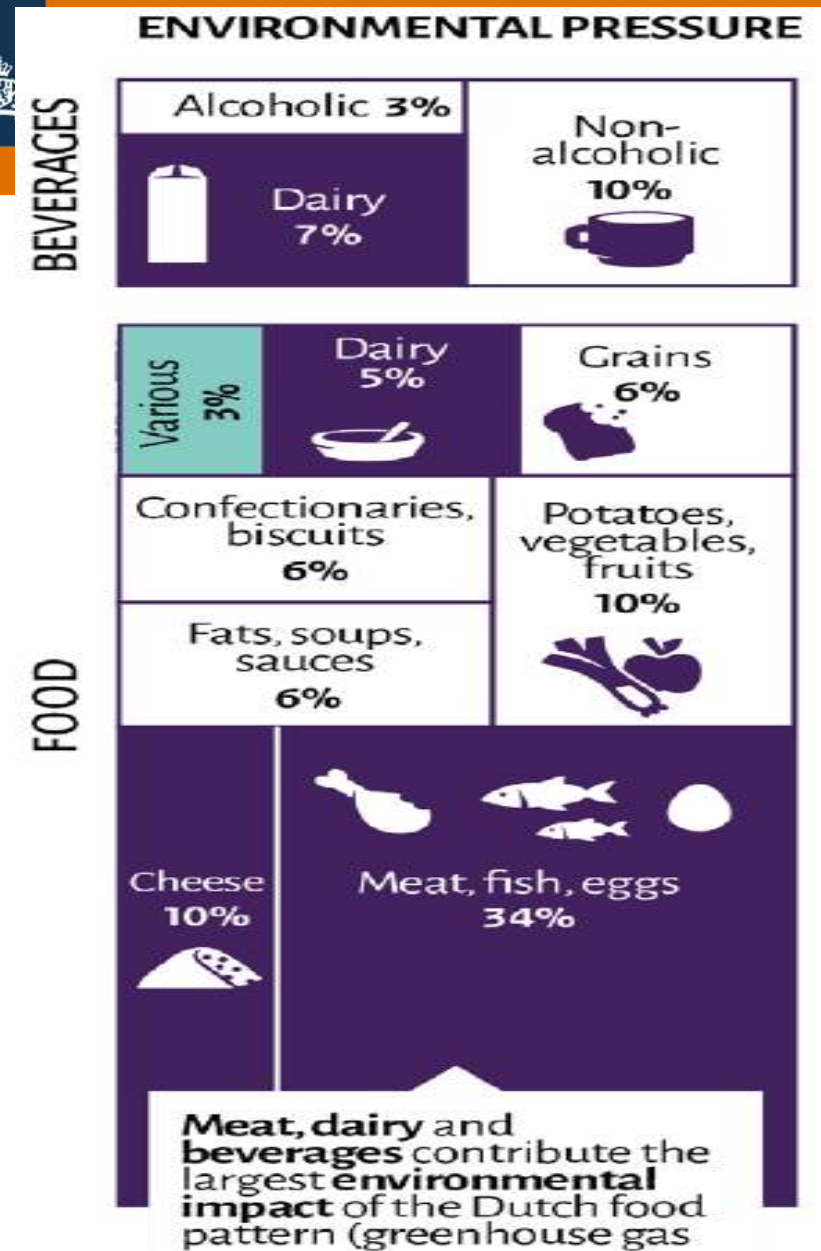
Op een gemiddeld bord

- 3 kilo per dag
- 21 verschillende producten
- 7 eetmomenten

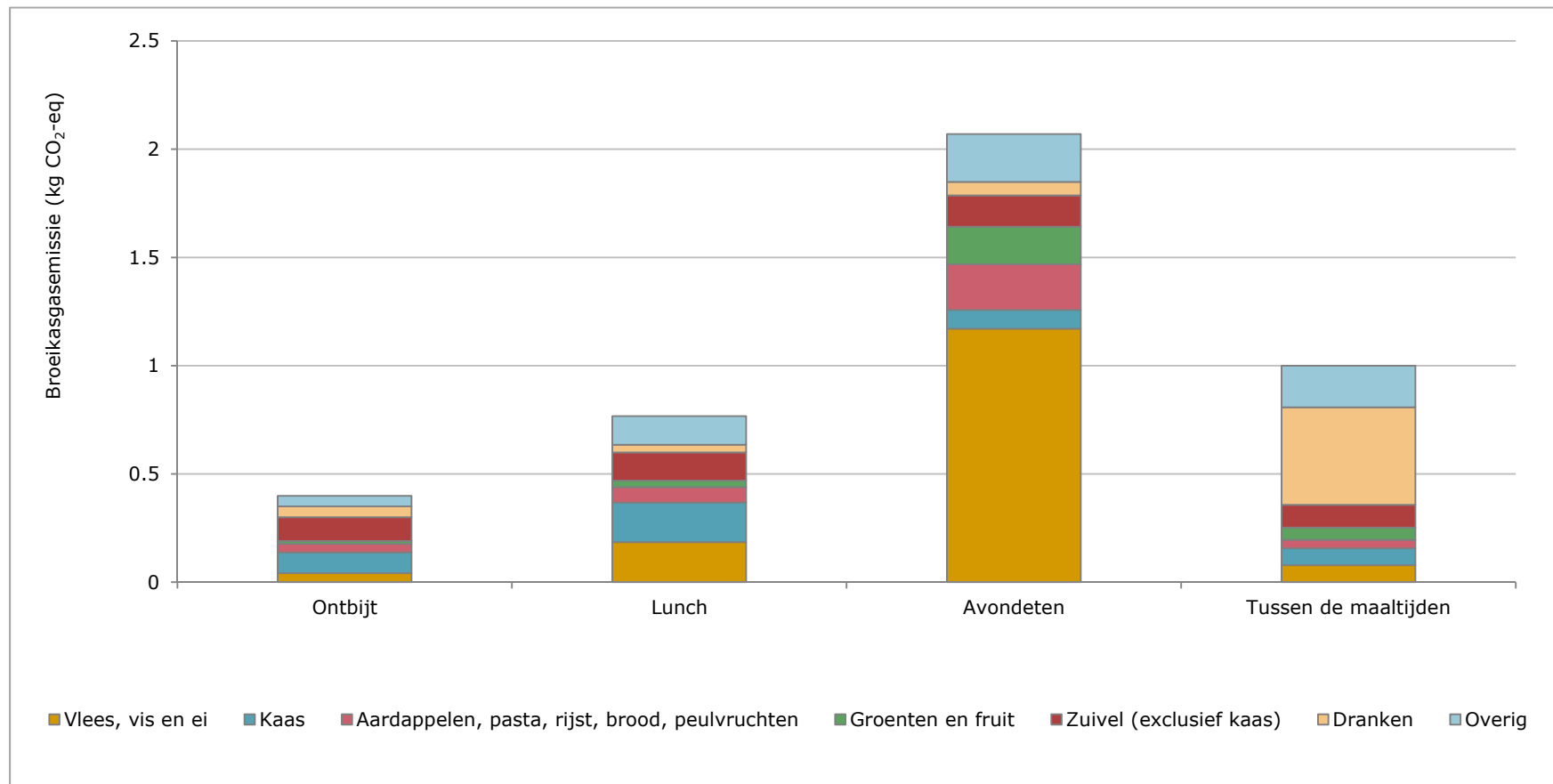
Milieubelasting van ons eten

Uitgedrukt in broeikasgasemissie:
4-5 kg CO₂ equivalenten per dag

Broeikasgasemissie per maaltijdmoment

Kansen gezonder en duurzamer voedsel; gaat niet ten koste van veiligheid

- Kansen voor een gezonder en duurzamer voedingspatroon
 - Niet teveel eten
 - Meer plantaardige en minder dierlijke producten
 - Minder suikerhoudende en alcoholische dranken
- Deze veranderingen
 - Verminderen het aantal chronisch zieken
 - Verlagen de milieubelasting van onze voedselconsumptie
 - Verhogen veiligheid: minder vlees -> minder voedselinfecties.

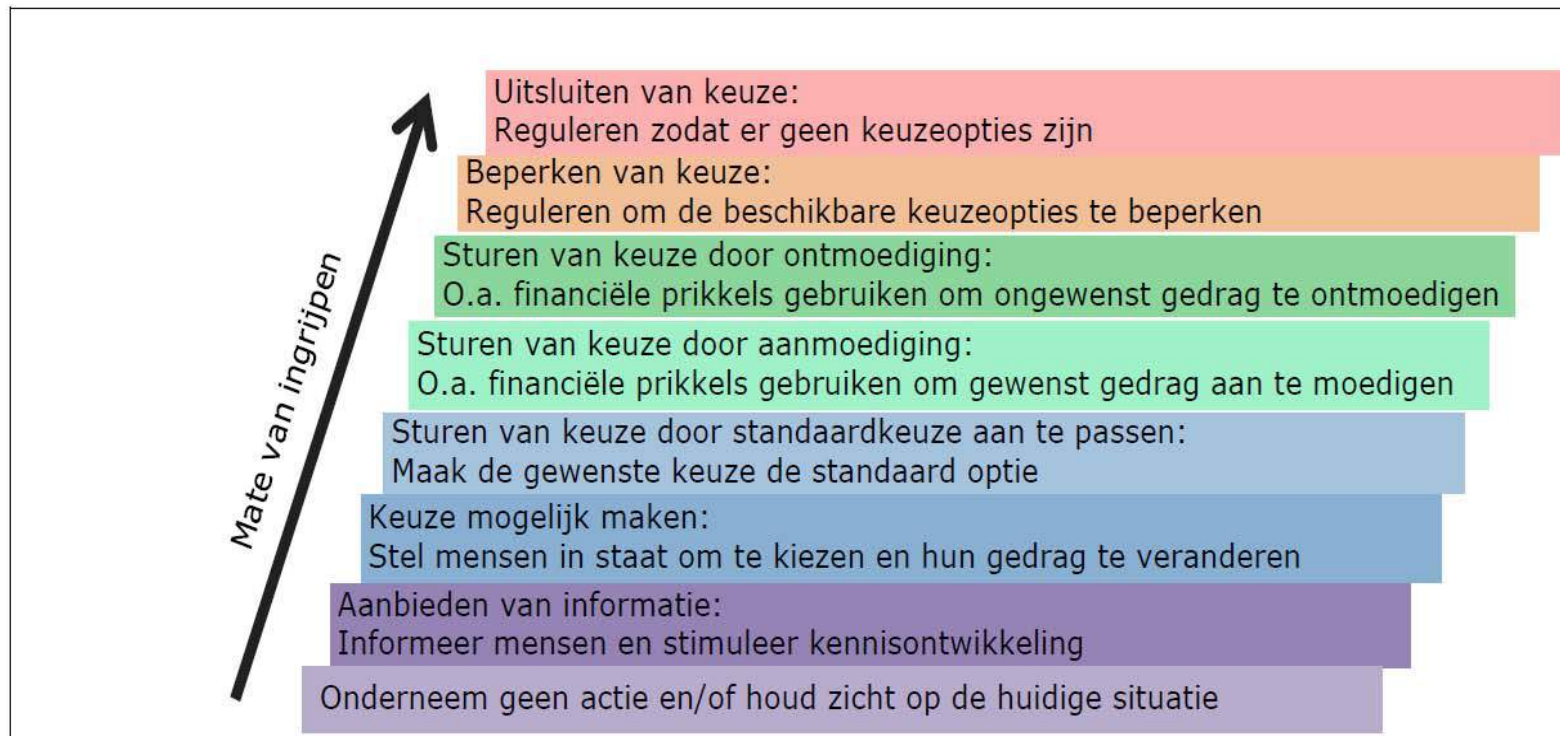

Hoe?

Voedselbeleid voor een duurzamer
(gezond & milieuvriendelijk)
voedingspatroon

De interventieladder

Nuffield Council on Bioethics, 2007

Dagelijkse voeding: duurzaamheid in voedingsrichtlijnen

Verschillende landen hebben aandacht voor duurzaamheid in hun voedingsrichtlijnen, waaronder:

- Nederland: bijlage bij Richtlijnen Schijf van Vijf over milieudruk, varianten met minder of geen vlees
- Brazilië: minder vlees eten is beter voor het milieu, agro-ecologie bevordert een duurzaam voedselsysteem
- Qatar: eet meer plantaardig, voorkom verspilling, eet lokale producten
- Zweden: duurzaamheid geïntegreerd in aanbevelingen o.a. minder vlees, minder zoet, vis met keurmerk

Aanbieden van informatie:
Informeert mensen en stimuleert kennisontwikkeling

Voedingsmiddelen: gezondheid

Kies ik Gezond?
NL

Chili

Aanbieden van informatie:
Informeer mensen en stimuleer kennisontwikkeling

Voedingsmiddelen: milieu

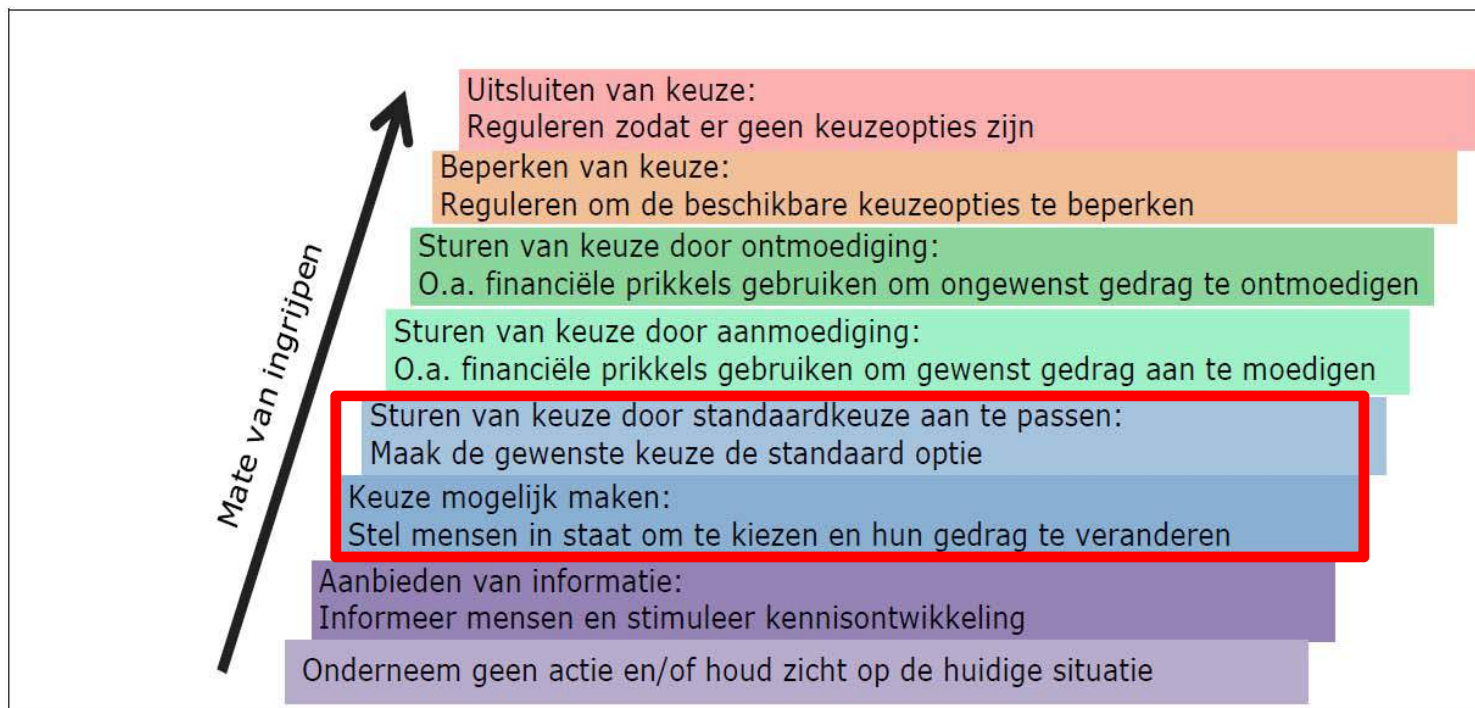
- Duurzaamheidskeurmerken lijken geen belangrijke rol te spelen bij het maken van voedselkeuzes (EU studie, Grunert, 2014)
- In 2007 kondigde Tesco aan al hun producten een *carbon label* te geven, maar dit plan werd in 2012 gestaakt
- 'CO₂-labels' blijken voor consumenten moeilijk te interpreteren

Aanbieden van informatie:
Informeert mensen en stimuleert kennisontwikkeling

De interventieladder

Nuffield Council on Bioethics, 2007

Aanbieden/sturen van keuze - vergaderlunches

- Lunchstudy RIVM: to compare environmental impact, nutrient intake and appreciation and tastiness for three different lunches

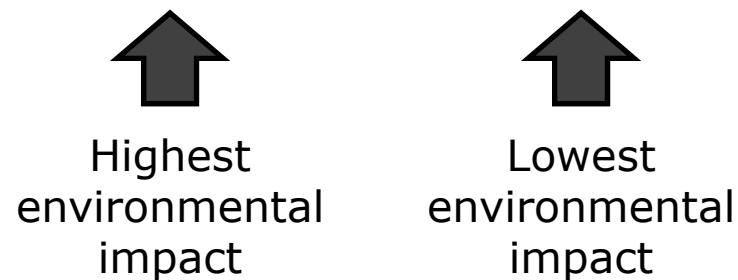
Standard	Plant-based	Combination
Bread rolls with:	Bread rolls with:	<i>All foods</i>
48+ Gouda cheese	Grilled vegetables	<i>served in</i>
Ham	Hummus	<i>standard and</i>
Salami	Vegetarian meat	<i>plant-based lunch</i>
Cow (butter)milk	Soy drink+water	<i>included</i>
Currant bun	Currant bun	
Fruit	Fruit	

Environmental impact of food consumption per person for each type of lunch

	Standard lunch (n=91)	Plant-based lunch (n=81)	Combination lunch (n=83)
	Median (IQR)	Median (IQR)	Median (IQR)
GHG emission (kg CO₂-eq)	0.8 (0.7-0.9) ^a	0.3 (0.3-0.4) ^b	0.7 (0.5-0.9) ^c
LU (m²*year)	0.7 (0.6-0.9) ^a	0.4 (0.3-0.5) ^b	0.6 (0.5-0.8) ^c

Differences in superscript indicate significant differences, P<0.05

Sturen van keuze door standaardkeuze aan te passen:
Maak de gewenste keuze de standaard optie

Keuze mogelijk maken:
Stel mensen in staat om te kiezen en hun gedrag te veranderen

Energy, macronutrient and salt intake per person for each type of lunch

	Standard lunch (n=91)	Plant-based lunch (n=81)	Combination lunch (n=83)
	Median (IQR)	Median (IQR)	Median (IQR)
Energy (kcal)	545 (441-672) ^a	481 (422-576) ^a	613 (527-707) ^b
Saturated fat (g)	8 (7-11) ^a	2 (2-3) ^b	7 (3-9) ^c
Protein (g)	27 (22-32) ^a	19 (14-19) ^b	27 (20-30) ^a
Fiber (g)	7 (6-8) ^a	10 (9-12) ^b	10 (8-12) ^b
Na (mg)	1182 (757-1322) ^a	886 (655-1014) ^b	1135 (1013-1400) ^a

Differences in superscript indicate significant differences, $P < 0.05$

Sturen van keuze door standaardkeuze aan te passen:
Maak de gewenste keuze de standaard optie

Keuze mogelijk maken:
Stel mensen in staat om te kiezen en hun gedrag te veranderen

Public procurement can shape production and consumption trends

Garnett, T., et al., *Policies and actions to shift eating patterns: What works?* Foresight, 2015. 515: p.518-522.

Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) is een beleidsinstrument om (Rijksoverheid 2015):

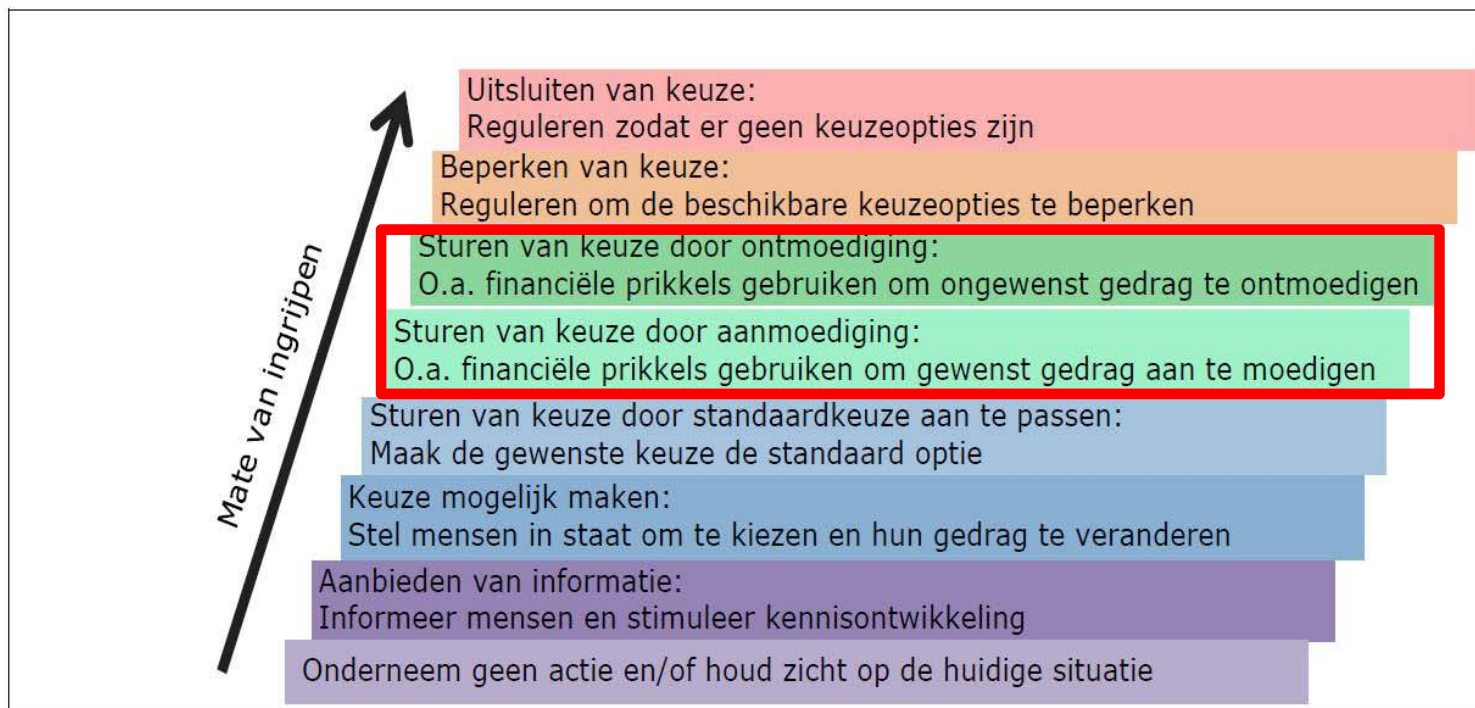
- belastinggeld goed te besteden;
- via het inkooptraject het bedrijfsleven te stimuleren duurzame producten en diensten te ontwikkelen en te leveren;
 - een bijdrage te leveren aan beleidsdoelstellingen zoals de klimaatdoelstellingen, het Rijksbrede programma circulaire economie en de wereldwijde *Sustainable Development Goals* van de Verenigde Naties;
 - het goede voorbeeld te geven aan andere aanbestedende diensten.

Sturen van keuze door standaardkeuze aan te passen:
Maak de gewenste keuze de standaard optie

Keuze mogelijk maken:
Stel mensen in staat om te kiezen en hun gedrag te veranderen

De interventieladder

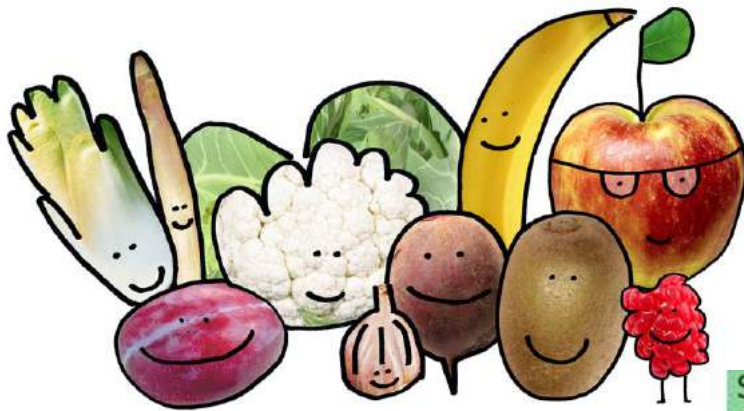

Nuffield Council on Bioethics, 2007

Prijzmaatregelen: Gezonde voedingsmiddelen goedkoper

- Aanwijzingen dat subsidies de consumptie van gezonde producten kunnen verhogen, vooral voor groente en fruit
- In procenten is de toename in consumptie vaak zeker de helft van de grootte van de subsidie
- Effect op energie-inname onduidelijk, effect op milieubelasting ook

Sturen van keuze door ontmoediging:

O.a. financiële prikkels gebruiken om ongewenst gedrag te ontmoedigen

Sturen van keuze door aanmoediging:

O.a. financiële prikkels gebruiken om gewenst gedrag aan te moedigen

Prijzmaatregelen: ongezonde voedingsmiddelen duurder

Voorbeeld Mexico

- Per januari 2014 belasting op suikerhoudende dranken (~10%) en energierijke voedingsmiddelen (8%)
- In december 2014: 12% afname in verkoop suikerhoudende dranken en 5% afname in energierijke voedingsmiddelen
- Sterkere afname in lagere SES groep

Sturen van keuze door ontmoediging:
O.a. financiële prikkels gebruiken om ongewenst gedrag te ontmoedigen

Sturen van keuze door aanmoediging:
O.a. financiële prikkels gebruiken om gewenst gedrag aan te moedigen

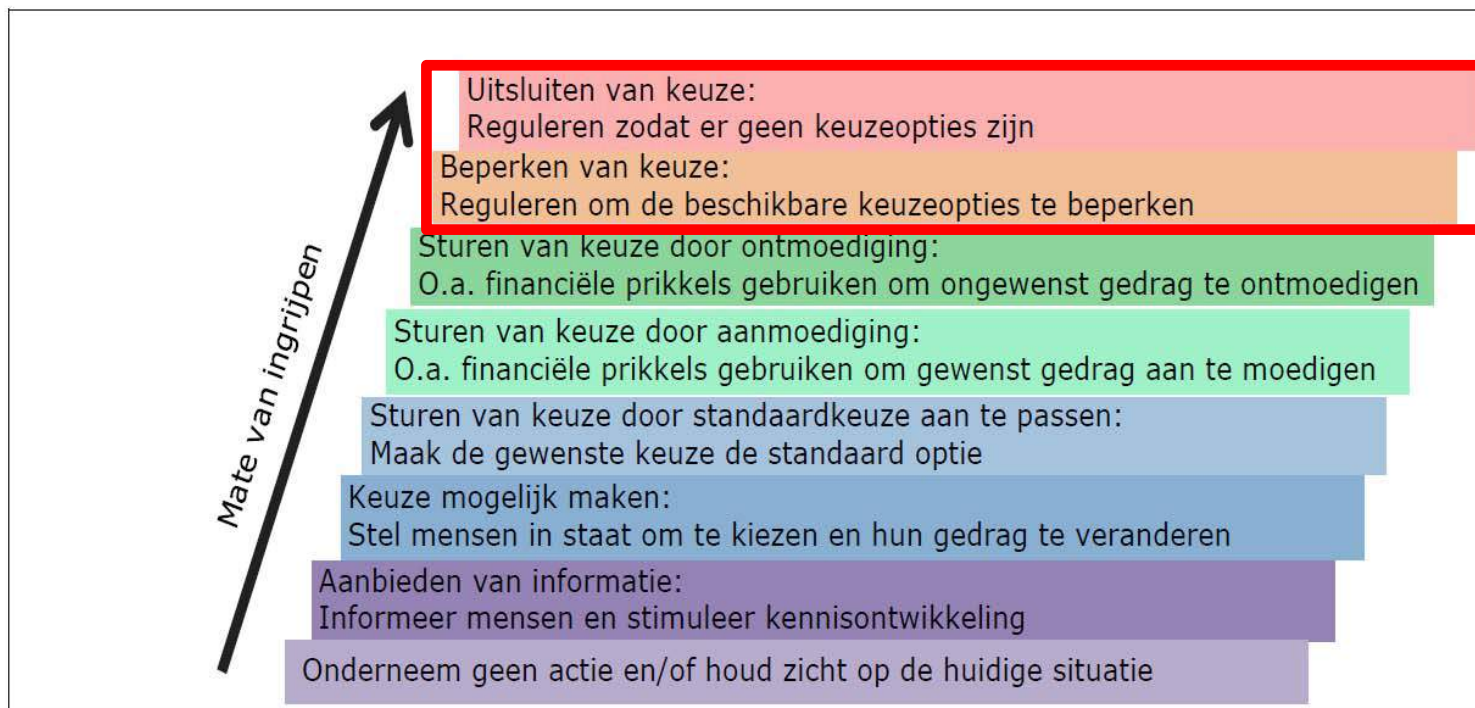
Prijzmaatregelen gericht op verduurzaming?

- Belasting per ton CO₂-eq op dierlijke producten of producten met bovengemiddelde broeikasgasuitstoot
- Eventueel in combinatie met subsidie op producten met broeikasgasuitstoot onder het gemiddelde, of BTW-verlaging
- Potentiele effecten (modelleringsstudies):
 - afname in broeikasgasuitstoot
 - vooral door afname in rundvleesconsumptie
 - lagere energie-inname in niet gecompenseerde scenario
 - toename consumptie suikerhoudende producten in gecompenseerde scenario

Garnett et al. 2015, Policies and actions to shift eating patterns: What works?, *FCRN*

De interventieladder

Nuffield Council on Bioethics, 2007

Uitsluiten van keuze:
Reguleren zodat er geen keuzeopties zijn

Beperken van keuze:
Reguleren om de beschikbare keuzeopties te beperken

Verbod op gratis plastic tassen (1 januari 2016)

Gratis plastic tassen zijn niet toegestaan. Het doel is om zwerfvuil op straat en in zee tegen te gaan en verspilling van grondstoffen te voorkomen.

- Afname plastic tassen rond 70% minder
- Veelal positieve reacties retailers op verbod: goed voor milieu
- Verbod kent ook enkele bezwaren
- Vooral eigen tas mee voor boodschappen
- Verschuiving naar papier zichtbaar

Uitsluiten van keuze:
Reguleren zodat er geen keuzeopties zijn

Beperken van keuze:
Reguleren om de beschikbare keuzeopties te beperken

Algemeen

- Een gecombineerde aanpak is belangrijk
- Leg de verantwoordelijkheid niet (alleen) bij het individu
- Zelfregulering van de industrie alleen is niet voldoende
- Effectiviteit van interventies en beleid moet op een consistente manier gemonitord worden

Garnett et al. 2015, HLPE 2017

Vragen?

